

ВІДГУК

офіційного опонента доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри ортопедичної стоматології Івано-Франківського національного медичного університету МОЗ України Ожогана Зіновія Романовича на дисертаційну роботу Зражевської Аліни Юріївни «Особливості клінічного перебігу, лікування та профілактики зубощелепних деформацій обумовлених несвоєчасним прорізуванням зубів опорної зони у осіб дитячого віку» представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду ДФ 26.613.188 Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика МОЗ України на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія»

Актуальність обраної теми дисертації.

Значною проблемою на даний час є передчасне видалення тимчасових зубів, яке призводить до значних морфологічних порушень зубощелепної системи, а саме до зміщення сусідніх зубів у бік дефекту, вкорочення та звуження зубних дуг, і, як наслідок цього, непрорізування премолярів, патологія прорізування постійних молярів, прорізування поза зубною дугою постійних ікол. Вертикальне зубоальвеолярне зміщення зубів у ділянки зубного ряду, позбавлені зубів-антагоністів створює блокування рухів та артикуляції нижньої щелепи. Зокрема, порушення рівноваги між м'язами язика та мимічними м'язами, підвищене навантаження на скронево-нижньощелепні суглоби ускладнюють клінічну картину після передчасного видалення тимчасових зубів, а також змінюють терміни прорізування премолярів.

З метою вибору методу оклюзійної реабілітації дітей із дефектами зубних рядів, ускладнених зубощелепними деформаціями, вагоме значення має системний і комплексний підхід до діагностики, а основним методом у плануванні лікувальних заходів є ортопантомографія.

Отже, на даний час у сучасній спеціальній літературі не існує єдиної думки відносно плану ортодонтичного лікування дітей із зубощелепними

деформаціями, які зумовлені несвоєчасним прорізуванням зубів опорної зони, чітких показань і протипоказань до вибору конструкцій протезів для заміщення дефектів зубних рядів і термінів їх протезування.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи кафедри стоматології Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика: «Клініко-лабораторне обґрунтування застосування сучасних медичних технологій у комплексному лікуванні та реабілітації основних стоматологічних захворювань» №0117U006451. Здобувач є безпосереднім співвиконавцем даної роботи.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, наукове та практичне значення дисертаційної роботи.

Усі положення, висновки і рекомендації, що містяться в дисертації, науково обґрунтовані, достовірні, логічно випливають із результатів епідеміологічних, клінічних, діагностичних і статистичних методів дослідження, отримані на достатньому фактичному матеріалі.

Метою дисертаційної роботи Зражевської А.Ю. є підвищення ефективності профілактики та лікування дітей із зубощелепними деформаціями шляхом їх своєчасного виявлення та розробки показань до використання найбільш раціональних конструкцій ортодонтичних апаратів та зубних протезів.

Для досягнення даної наукової мети автором поставлені конкретні задачі дослідження стосовно визначення поширеності зубощелепних деформацій в різні періоди формування зубощелепного апарату серед дитячого населення м. Києва та потреби і стану лікувально-профілактичного протезування дітей із дефектами зубних рядів та зубощелепними деформаціями, а також проведення клінічної оцінки існуючих методів дитячого зубного протезування та ортодонтичних заходів при зубощелепних деформаціях в порівняльному аспекті, удосконалення алгоритмів проведення диференційної діагностики

зубощелепних деформацій за даними клінічних та допоміжних методів дослідження, розробки вікових показань до застосування найбільш раціональних конструкцій ортодонтичних апаратів та зубних протезів для лікування пацієнтів із зубощелепними деформаціями.

Для вирішення поставлених завдань здобувачкою було оглянуто 2276 осіб дитячого віку, серед яких 359 із дефектами зубних рядів різної локалізації і протяжності. Крім цього, відібрано 126 пацієнтів, яких було розділено на 3 дослідні і 1 контрольну групу в залежності від особливостей клінічної картини, застосованих методик діагностики і лікування. Методи дослідження сучасні, інформативні, відповідають поставленій меті. Наведений у роботі ілюстративний матеріал достатньо повно відображає результати дослідження. Достовірність отриманих результатів підтверджується даними статистичної обробки.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертанткою отримано нові дані про поширеність зубощелепних деформацій у різні періоди формування зубощелепного апарату серед дитячого населення та визначено потребу і оцінено стан лікувально-профілактичного протезування дітей з дефектами зубних рядів та зубощелепними деформаціями м. Києва.

У дітей із дефектами зубних рядів і зубощелепними деформаціями проведено порівняльну клінічну оцінку методів протезування та удосконалено алгоритм диференційної діагностики різних форм зубощелепних деформацій за даними клінічних та допоміжних методів дослідження. Запропоновано спосіб вимірювання ортопантомограм для визначення характеру та ступеня ускладнень в ділянках дефектів зубних рядів, які локалізуються в межах опорних зон.

Розроблено вікові показання до застосування раціональних конструкцій ортодонтичних апаратів та зубних протезів для лікування пацієнтів із зубощелепними деформаціями. Запропоновано спосіб підготовки порожнини рота до протезування у пацієнтів в період постійного прикусу, а також конструкцію незнімного апарату-протезу, який використовується для

заміщення дефекту зубного ряду та корекції трансверзальних розмірів верхньої щелепи у пацієнтів в період змінного прикусу.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення даної дисертаційної роботи полягає у впровадженні розробленого способу вимірювань ділянок опорних зон на ортопантомограмах, що дозволяє вчасно обрати необхідну тактику лікування, спрямовану на відновлення цілісності зубних рядів та корекції їх форм і розмірів шляхом використання найбільш раціональних дитячих протезів, ортодонтичних апаратів та апаратів-протезів у різні вікові періоди. Розроблено лікувально-профілактичний комплекс із використанням раціональних ортодонтичних і ортопедичних конструкцій, а запропонований незнімний апарат-протез дозволить підвищити ефективність ортодонтичного і ортопедичного лікування дітей із дефектами зубних рядів і зменшити розвиток зубощелепних деформацій.

Результати дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес кафедри стоматології НУОЗ України імені П. Л. Шупика та кафедри ортопедичної стоматології та ортодонтії ПВНЗ «Київський медичний університет», у лікувальний процес в стоматологічних клініках: ТОВ «СтаматЦентр Університетський» (м. Київ); ТОВ «АСНАН ДЕНТ» (м. Київ); ПП «ЕйчКлінік» (м. Вишгород, Київська область).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, виконаним за науковим керівництвом д.мед.н., професора О.В. Біди. Автор самостійно провела аналіз наукової літератури та патентного пошуку, виконала усі дослідження та науково обґрунтувала отримані результати. Особисто провела клінічне обстеження та лікування пацієнтів дитячого віку із зубощелепними деформаціями, підготувала наукові публікації та отримала авторське свідоцтво. Самостійно написала всі розділи дисертації, проаналізувала та узагальнила результати дослідження. У наукових публікаціях автора висвітлено основні положення та результати дисертаційного дослідження.

Апробація результатів дисертації. Матеріали і результати проведених досліджень були представлені на: науково-практичній конференції з міжнародною участю «Українська ортодонтична школа: вчора, сьогодні, завтра» у м. Києві 11.03.2016 року; на II-му українському ортодонтичному конгресі «Іноваційні підходи в лікуванні та профілактиці ортодонтичної патології» у м. Києві 28-29.10.2016 року; науковому симпозиумі «Ортодонтія сьогодні. Шлях до здоров'я людини» у м. Києві 15.12.2017 року; у вигляді стендової доповіді на XI Міжнародному Конгресі Асоціації Функціональної ортодонції (IFUNA – XI International Congress «Functional orthodontics – back to the future» у м. Києві 05-07.10.2018 року; науково-практичній конференції з міжнародною участю «Актуальні питання щелепно-лицевої хірургії дитячого віку» у м. Ірпінь 13-14.12.2019 року; на міжнародній науково-практичній конференції «Перспективні напрями розвитку сучасних медичних та фармацевтичних наук» у м. Дніпро, 12-13.02.2021 року; міжнародній науково-практичній конференції «Медицина і охорона здоров'я в сучасному суспільстві: актуальні питання і сучасні аспекти» у м. Люблін, Республіка Польща 26–27.02.2021 року; на науково-практичній конференції «Українська ортодонтична школа: вчора, сьогодні, завтра» у м. Києві 26.03.2021 року.

Публікації. Отримані результати проведених наукових досліджень відображені в 20 наукових працях. У фахових виданнях рекомендованих МОН України опубліковано 5 наукових робіт, 1 з яких у виданні, що індексується в міжнародній наукометричній базі Scopus. 12 публікацій у матеріалах науково-практичних конференцій. Отримані 2 патенти України на корисну модель та 1 авторське свідоцтво.

Оцінка змісту роботи, її значення у цілому, зауваження щодо оформлення.

Дисертаційна робота Зражевської А.Ю. «Особливості клінічного перебігу, лікування та профілактики зубощелепних деформацій обумовлених несвоєчасним прорізуванням зубів опорної зони у осіб дитячого віку», викладена українською мовою на 317 сторінках машинопису і побудована за

традиційною схемою. Складається зі змісту, анотації, переліку умовних позначень, вступу, огляду літератури, 4 розділів власних досліджень, аналізу і узагальнення отриманих результатів, висновків, списку використаної літератури (213 джерел: 112 кирилицею та 101 латиницею), а також 10 додатків. Роботу ілюстровано 49 таблицями та 106 рисунками.

У вступі авторка на основі вивчення найважливіших джерел літератури останніх років конкретно та повно обґрунтовує актуальність теми дисертації, формулює мету та завдання дослідження. Висвітлено зв'язок теми дисертації із науково-дослідною роботою кафедри, об'єкт і предмет дослідження, методи дослідження, наукову новизну і практичну значимість отриманих результатів, особистий внесок здобувача, апробацію дисертації та впровадження її результатів у навчальну і практичну діяльність. Вступ викладений на 7 сторінках, особливих зауважень немає.

У огляді літератури представлений аналіз літератури щодо сучасних уявлень перебігу передчасної часткової втрати зубів, зокрема бічної ділянки у дітей, основних причин їх виникнення, морфо-функціональних змін зубощелепного апарату при дефектах зубних рядів, ускладнених зубощелепними деформаціями. У підрозділі 1.2 наведено особливості клінічного перебігу і методи діагностики зубощелепних деформацій у дітей, а у 1.3 аналіз методів профілактики та лікування зубощелепних деформацій в ділянках опорних зон у дітей. Даний розділ має достатній об'єм і викладений на 23 сторінках.

У розділі «Матеріали та методи дослідження» представлені методики клінічних, біометричних, рентгенологічних та статистичних досліджень. Детально описано методики рентгенографічних досліджень, зокрема ортопантомографію і цефалометрію. В окремих підрозділах представлена загальна характеристика обстежених дітей, їх розподіл за віком, за статтю і на клінічні групи, клінічні методи обстеження, які включали оцінку стану твердих тканин зубів, гігієни порожнини рота та тканин пародонта та описано

методики лікування. В цілому розділ викладений інформативно, на 38 сторінках, зауважень немає.

У третьому розділі «Результати клініко-епідеміологічного обстеження осіб дитячого віку» представлено дані проведеного аналізу масового обстеження 2276 дітей у дошкільних та шкільних закладах м.Києва щодо показників поширеності зубощелепних аномалій, дефектів зубних рядів та зубощелепних деформацій, причин їх виникнення та стан стоматологічного здоров'я дітей з дефектами зубних рядів за період з 2017-2018 рр. При цьому дисертанткою встановлено, що дефекти зубних рядів були виявлені у 359 осіб, що складає 15,8% від загальної кількості оглянутих дітей, а зубощелепні деформації зустрічалися у 278 осіб - 12,2% від загальної кількості обстежених, а загальна поширеність каріозного процесу серед осіб дитячого віку склала $81,4 \pm 4,0\%$. З'ясовано, що найвищі показники аномалій положення окремих зубів та аномалій прикусу виявлено у осіб II вікової групи, тобто в період змінного прикусу, що складає відповідно 82,9% та 51,8%, тоді як у обстежених дітей III вікової групи аномалії положення окремих зубів були виявлені у 79,2%, а аномалії прикусу - 46,1%. Найнижчими ці показники були серед обстежених дітей I вікової групи, зокрема аномалії прикусу спостерігались у 27,8% оглянутих дітей даної вікової групи. В цілому розділ викладений інформативно, на 24 сторінках, зауважень немає.

У четвертому розділі «Характер патологічних змін зубощелепного апарату при ускладнених дефектах зубних рядів опорної зони у осіб дитячого віку» представлено комплексний порівняльний аналіз особливостей клінічного перебігу зубощелепних деформацій в ділянках опорних зон. Наведено результати оцінки стану гігієни порожнини рота, тканин пародонта та твердих тканин зубів у дітей із дефектами зубних рядів та зубощелепними деформаціями, результати фотометрії обличчя обстежених та вимірювання трансверзальних і сагітальних розмірів зубних дуг у пацієнтів досліджуваних груп. Детально наведено і описано результати вимірювань щелепних кісток, нахилу всіх постійних зубів та зачатків постійних зубів до основ щелеп у

пацієнтів досліджуваних груп за даними ортопантомограм. Також, представлено результати вимірювання цефалометричних показників і результати визначення функціонального стану зубощелепного апарату та оклюзійних співвідношень зубних рядів у пацієнтів досліджуваних груп. Результати проведених досліджень доводять, що своєчасно не заміщені дефекти зубних рядів призводять до складних морфо-функціональних змін та вказують на необхідність своєчасного застосування профілактичних заходів, спрямованих на профілактику розвитку дефектів і деформацій зубних рядів та вибір раціональних конструкцій зубних протезів. Розділ викладений обширно та інформативно на 106 сторінках, ілюстрований 33 таблицями, 46 рисунками, наявні певні невдалі орфографічні вислови.

У розділі 5 «Результати проведеного ортодонтчного лікування пацієнтів дослідних груп з дефектами зубних рядів, ускладнених зубощелепними деформаціями в ділянках опорних зон», представлені результати проведеного лікування 96 пацієнтів із дефектами зубних рядів у ділянках опорних зон за допомогою знімної та незнімної ортодонтчної апаратури, а також за запропонованою методикою профілактично-лікувального комплексу. Проведені дослідження встановили, що у всіх досліджуваних груп дітей відбувалися нормалізація розмірів зубних дуг у трьох взаємно перпендикулярних площинах, зокрема у трансверзальній, сагітальній та вертикальній, що підтверджується статистично достовірними значеннями аналізу контрольно діагностичних моделей щелеп до та після лікування. Також відбулося покращення показників міжоклюзійних співвідношень зубних рядів. Всі ці зміни відбувалися у пацієнтів, які проходили лікування із застосуванням знімної і незнімної ортодонтчної апаратури, але більш якісні зміни були виявлені у пацієнтів, лікування яких відбувалося за допомогою незнімних конструкцій ортодонтчної апаратури у поєднанні з міофункціональними трейнерами. Розділ викладений інформативно, ілюстрований 7 таблицями та 16 рисунками.

Розділ «Аналіз та узагальнення отриманих результатів» присвячений обговоренню, аналізу та узагальненню отриманих автором результатів дослідження. В ньому наведено обґрунтоване обговорення і порівняння результатів лікування дітей за допомогою знімної та незнімної ортодонтичної апаратури на основі клінічних, біометричних, рентгенологічних та статистичних досліджень. Проведено ретельний і обґрунтований аналіз отриманих результатів і їх порівняння з даними літератури.

Висновки сформульовані чітко, відповідно до мети та відповідають поставленим завданням. Отримані результати дослідження достатньо висвітлені в наукових працях і доповідях на конференціях, опубліковані роботи повністю відображають основний зміст дисертації.

Суттєвих зауважень щодо викладу матеріалу, об'єктивності отриманих результатів досліджень та оформлення дисертації немає.

Дисертаційна робота пройшла атиплагіатну перевірку та констатовано, що запозичення, які виявлені є законними і не є плагіатом. Рівень подібності не перевищує допустимої межі. Таким чином робота є незалежною. Звіт додається.

В порядку дискусії для пояснення деяких результатів дослідження доцільно отримати відповіді автора на такі запитання:

1. Які конструктивні особливості запропонованих Вами апаратів і протезів дозволяють досягти ефективних результатів лікування і як це впливає на терміни лікування?

2. Чи спостерігались ускладнення при застосуванні запропонованих Вами методів лікування?

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Зражевської А.Ю. «Особливості клінічного перебігу, лікування та профілактики зубощелепних деформацій обумовлених несвоєчасним прорізуванням зубів опорної зони у осіб дитячого віку», є закінченим науковим дослідженням, присвяченим вирішенню актуальної наукової задачі - підвищення ефективності профілактики та лікування дітей із

зубощелепними деформаціями шляхом їх своєчасного виявлення та розробки показань до використання найбільш раціональних конструкцій ортодонтичних апаратів та зубних протезів. Дисертаційна робота виконана на сучасному науковому та методичному рівні, результати можуть бути використані у практичній охороні здоров'я при лікуванні дітей із дефектами зубних рядів, ускладненими зубощелепними деформаціями із застосуванням ортодонтичних апаратів і протезів. За актуальністю, достовірністю і обґрунтованістю отриманих результатів дослідження і практичним значенням дисертаційна праця Зражевської Аліни Юріївни повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 - «Стоматологія».

Офіційний опонент

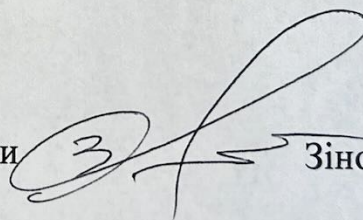
Завідувач кафедри ортопедичної стоматології

Івано-Франківського національного медичного

університету МОЗ України,

доктор медичних наук, професор

Заслужений діяч науки і техніки України

Зіновій ОЖОГАН

